

Paczkowski, Andrzej

Nakłady prasy polskiej w Stanach Zjednoczonych w latach 1919-1937

Kwartalnik Historii Prasy Polskiej 17/4, 115-128

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ANDRZEJ PACZKOWSKI

NAKLADY PRASY POLSKIEJ W STANACH ZJEDNOCZONYCH
W LATACH 1919—1937

Choć badania nad rolą prasy w społecznościach emigracyjnych należą do rzadkości — w każdym bądź razie krajowe biblioteki nie oferują zbyt dużej liczby publikacji relacjonujących lub sumujących je — wydaje się rzeczą pewną, iż wszelkie druki, a szczególnie wydawnictwa periodyczne, były ważnym czynnikiem kształtującym świadomość grup emigracyjnych, pomagającym im znaleźć swe miejsce w tej osobliwej dwoistej sytuacji społecznej, w jakiej się znajdowały — rozpięte między poczuciem przynależności do narodu, którego terytorium opuściły, a stopniowym zespalaniem się z narodem, na którego ziemiach się znalazły. W większości znanych mi publikacji przeważa teza o dwoistej funkcji prasy emigracji zarobkowej: ułatwia on procesy adaptacji i asymilacji w nowym otoczeniu, a jednocześnie utrwała (lub nawet budzi) poczucie narodowej odrębności od tegoż otoczenia i podtrzymuje związki uczuciowe z krajem ojczystym¹. Choć pozornie funkcje te są sprzeczne, istniejący materiał dowodowy² zdaje się potwierdzać prawdziwość takiego stwierdzenia. Pozostają oczywiście do wykonania żmudne analizy treści i zawartości poszczególnych pism, badanie ich rozpowszechniania i odbioru czytelniczego, aby móc stwierdzić np., jak w praktyce redakcyjnej układały się proporcje między tymi funkcjami, czy (w danym piśmie lub okresie) wykluczały się, czy też występowały łącznie. Nie zapominając o istnieniu innych instytucji czy organizacji, które wypełniały podobne role w kształtowaniu społeczności emigracyjnych (stowarzyszenia

¹ J. Zubrzycki, *The Role of the Foreign-language Press in Migrant Integration*, „Population Studies”, t. 12, July 1958; C. F. Ware, *Foreign-language Press*, [w:] *Encyclopaedia of the Social Sciences* New York 1948, t. 6, s. 378—381; referaty W. B. Dorrie (*Concepts and Practices*), A. H. Neiva i M. Diegues (*The Cultural Assimilation of Immigrants in Brasil*), C. A. Price (*Immigration and Group Settlement*), [w pracy zbiorowej:] *The Cultural Integration of Immigrants*, Paris 1959.

² M. in. J. Zubrzycki, *Polish Immigrants in Britain. A Study of Adjustment*, The Hague 1956 (rozdz. X); V. Turek, *The Polish-language Press in Canada. Its History and a Bibliographical List*, Toronto 1962.

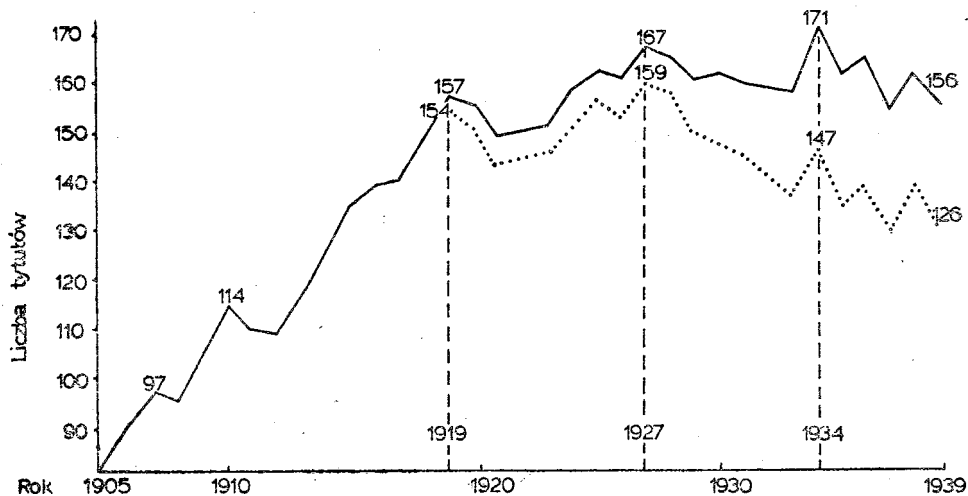
społeczne, kościół, szkoła), można stwierdzić, że badania nad prasą są polem zarówno obszernym, jak i dającym nadzieje na uzyskanie obfitych plonów. Rozumieli to dawniejsi działacze i obserwatorzy Polonii, szczególnie północnoamerykańskiej, największego skupiska polskiej emigracji zarobkowej, i najważniejsze opracowania ogólne zawsze zawierały osobne opisy wydawnictw periodycznych (np. klasyczna *Historia polska w Ameryce* ks. Władysława Kruszki, wydana w Milwaukee w latach 1905—1906, czy Mieczysława Szawleskiego *Wychodźstwo polskie w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, wydane w kraju w 1924 r.), nie brakło też publikacji poświęconych wyłącznie prasie (Henryka Nagiela *Dziennikarstwo polskie w Ameryce i jego 30-letnie dzieje*, wydane w Chicago dla lwowskiej Wystawy Kościuszkowskiej w 1894 r., czy Stanisława Osady *Prasa i publicystyka polska w Ameryce*, wydana w Pittsburghu w 1930 r.). W istocie jednak publikacji na temat prasy polonijnej w USA pojawiło się bardzo niewiele i w większości miały one charakter przyczynkowy. W badaniach nad historią Polonii amerykańskiej przeważają ostatnio poszukiwania i publikacje dotyczące pierwocin polskiej obecności na ziemi Washingtona (udział Polaków w Wojnie o Niepodległość, emigracje polityczne doby powstań, początki osadnictwa); okres kluczowy dla zrozumienia jej dzisiejszego stanu, od końca XIX w. do wybuchu drugiej wojny światowej, rzadko staje się tematem analiz. Dotyczy to także i prasy: dwa opracowania Józefa Skrzypka³ zamykają się na roku 1900 (choć cezura ta ma nikłe podstawy), fragmenty dotyczące wydawnictw periodycznych w pracach ogólnych mają z zasady charakter kompilacyjny i ogólnikowy, zaś w monografiach poszczególnych skupisk wychodźczych lokowane są na dalekim planie. Tymczasem, w ciągu pierwszej połowy XX w., szczególnie zaś wyraźnie w latach międzywojennych, w prasie polonijnej Stanów Zjednoczonych dokonał się znamieny proces przekształceń w związku z postępującą w przyspieszonym tempie asymilacją emigrantów. Dzięki bibliografii Jana Wepścięcia⁴, daleko pełniejszej i dokładniejszej niż dawne opracowanie Stanisława Zielińskiego, możemy już poznać niektóre wskaźniki ilościowe tych zmian: zahamowanie wzrostu i pojawienie się statystycznie dostrzegalnej grupy wydawnictw polonijnych w języku angielskim (por. wykres).

Po różnych wahaniach, których przyczyn nie będę tu dociekał, w chwili wybuchu drugiej wojny światowej stan ilościowy prasy polonijnej był identyczny jak w pierwszym roku po zakończeniu poprzedniego konfliktu. Lecz jeśli brać pod uwagę tylko pisma wydawane w języku

³ J. Skrzypek, *Początki czasopiśmiennictwa polskiego w Stanach Zjednoczonych (1841—1884)*, „Problemy Polonii Zagranicznej”, 1960; tenże, *Czasopiśmiennictwo polskie w Stanach Zjednoczonych (1886—1900)*, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego”, t. 3, z. 1.

⁴ J. Wepścięć, *Polish-American Serial Publications 1842—1966. An Annotated Bibliography*, Chicago 1968.

PISMA POLSKIE W USA W LATACH 1905—1939

Obliczenia własne wg J. Wępsięć, *Polish-American Serial Publications 1842—1966*, Chicago 1968.

— ogólna liczba tytułów
 liczba tytułów w jęz. polskim

polskim, było ich o 31 mniej, a wskaźnik procentowy (w porównaniu z 1919 r.) wynosił 81,8⁰/. Pisma anglojęzyczne wykazały wzrost równo dziesięciokrotny: z 3 w 1919 r. do 30 w 1939 r., i stanowiły wówczas już 19,2⁰% całości prasy polonijnej. Na 323 pisma założone w latach 1919—1939 w języku angielskim wydawano 59. Odnotować też trzeba upowszechnianie się rubryk i kolumn anglojęzycznych w pismach wydawanych po polsku. Zahamowanie wzrostu ilościowego, a nawet zmniejszanie się liczby pism, było w owym okresie charakterystyczne także dla amerykańskiej prasy anglojęzycznej i w tym przypadku wynikało z nasilających się procesów koncentracji.

TAB. 1. PROCES KONCENTRACJI W PRASIE AMERYKAŃSKIEJ
 W OKRESIE 1910—1940

Rok	Liczba dzienników	Liczba tygodników w miastach powyżej 15 tys. miesz.
1910	2200	11 802
1920	2042	10 462
1930	1942	9 522
1940	1878	ok. 10 000

Źródło: E. Emery, *The Press and America. An Interpretative History of Journalism*, Englewood Cliffs N. J. 1962, s. 516, 517, 675, 681.

Jak wiadomo, liczba ukazujących się tytułów jest tylko jednym z elementów pozwalających opisać dynamikę i kierunki przemian w prasie, choć nader często — dla braku innych informacji statystycznych — ten właśnie wskaźnik jako jedyny jest stosowany i podawany zabiegom interpretacyjnym. Równie jednak ważne są dane o nakładach (jednorazowych czy globalnych) oraz — te wszakże najrzadziej znane lub najtrudniej dostępne — dotyczące ilości egzemplarzy rozprzedawanych w różnych formach kolportażu.

Wskazany proces koncentracji anglojęzycznej prasy codziennej nie szedł np. w parze ze zmianami w nakładach, jakie ona osiągała; wedle E. Emery'ego jednorazowy nakład dzienników amerykańskich wynosił: w 1910 r. — 22,4 mln egzemplarzy, w 1920 r. — 27,8 mln egzemplarzy, w 1930 r. — 39,6 mln egzemplarzy i w 1940 r. 41,1 mln egzemplarzy.

Dla historyka zajmującego się dziejami prasy polskiej źródłowe informacje o nakładach są prawdziwym rarytasem. Podobnie jest z danymi o nakładach wydawnictw polonijnych: archiwów redakcyjnych ocalało bardzo mało, istniejące są trudno dostępne dla badacza z kraju; brak w Polsce amerykańskich publikacji o charakterze informacyjnym (katalogi prasowe, periodyki fachowe), w których znaleźć by można niektóre informacje. Źródła tego ostatniego typu są jednak o tyle zawodne, iż ich twórcy koncentrowali się na gromadzeniu danych dotyczących pism wydawanych w języku angielskim i nawet oficjalne statystyki dotyczące ilości tytułów są, jeśli chodzi o wydawnictwa tzw. etniczne, dalekie od kompletności. Szczęśliwym trafem polskie władze administracyjne przez cały okres międzywojennego dwudziestolecia okazywały dość poważne zainteresowanie dla spraw wydawniczych i pilnie śledziły istniejący stan rzeczy, a m.in. gromadziły informacje o nakładach poszczególnych pism. O ile akta odpowiednich instancji Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ocalały w niewielkiej tylko części, o tyle stosunkowo dobrze zachowały się archiwa centrali MSZ oraz niektórych polskich placówek dyplomatycznych i konsularnych; wśród nich także działających na terenie Stanów Zjednoczonych. W rezultacie w zbiorach warszawskiego Archiwum Akt Nowych, w zespole Ambasady RP w Waszyngtonie, znajduje się kilka raportów dotyczących stanu prasy polonijnej, istniejącego w niej układu sił politycznych oraz nakładów poszczególnych wydawnictw. Niektóre dane dotyczące nakładów były już publikowane: w cytowanej pracy Mieczysława Szawleskiego podane są — za artykułem w „Kurierze Polskim” (Milwaukee, Wisconsin) — informacje o nakładach 31 pism polonijnych⁵ w 1923 r., Józef Skrzypek opublikował (z akt MSZ) przygotowane w 1935 r. przez Departament Konsularny opracowanie pt.

⁵ M. Szawleski, *Wychodźstwo polskie w Stanach Zjednoczonych Ameryki*, Lwów 1924, s. 156—158.

Szkic prasy polskiej za granicą⁶, które podaje nakłady m.in. 74 pism polskich w USA. Spośród kilku zestawień i tabel dotyczących prasy, znajdujących się we wspomnianym zespole AAN, wybrałem do publikacji cztery, za lata: 1919 (t. 1040, k. 2—9), 1921 (tamże k. 17—16), 1929 (t. 1041, k. 37—41), 1937 (t. 1198, k. 108—112) — z uwagi na ich stosunkowo największą kompletność, a także pragnąc ogarnąć zestawieniem możliwie rozległą część dwudziestolecia (tab. 5).

Informacje, które znalazły się w posiadaniu polskich placówek, pochodziły — jak można sądzić na podstawie niektórych dokumentów towarzyszącym raportom — z deklaracji samych wydawców, a więc do źródła tego należy podchodzić ostrożnie i z dużą dozą krytycyzmu, gdyż znana jest tendencja do zawyżania nakładów ogłaszanych mniej lub bardziej publicznie. Nie jest znany sposób obliczania nakładów przez wydawców; mogą to być zarówno średnie nakłady dla dłuższego czasu, nakłady jednostkowe, drukowane w konkretnym dniu, bądź nawet nakłady maksymalne (w danym roku). Plusem podanego zestawienia jest jednorodność danych, które pochodzą z tego samego źródła i można sądzić, że dość dokładnie oddają zachodzące zmiany. Interpretacja sprawia jednak poważne trudności, gdyż różna jest liczba tytułów, dla których istnieją informacje o nakładach, brak w wielu przypadkach ciągłości danych, nawet jeżeli pismo ukazywało się przez cały okres międzywojenny. Ten ostatni brak jest przy próbach interpretacji szczególnie dotkliwy, gdy luka dotyczy pism o wysokim nakładzie, a więc ważących w sposób widoczny na nakładzie jednorazowym całej prasy polonijnej. Żadne niestety zestawienie nie podaje nakładów wszystkich pism w nim wymienionych, a ponadto także ilość pism wymienianych jest niższa niż rzeczywiście ukazujących się w danym roku, co można stwierdzić porównując listy z raportów z zapisami w bibliografii J. Wepięcia.

TAB. 2. PISMA O ZNANYCH NAKŁADACH WOBEC CAŁOŚCI PRASY POLONIJNEJ

Rok	Ilość pism wg J. Wepięcia	w tym	
		nowo założonych	o znanych nakładach
1919	157	24	46
1921	148	15	85
1929	160	16	68
1937	153	10	45

Tak więc w jednym tylko wypadku (rok 1921) posiadamy dane o nakładach więcej niż połowy ukazujących się tytułów, gdy w pozostałych latach pisma o znanych nakładach stanowią 30—40% całości. Przy okazji

⁶ J. Skrzypek, *Ze źródeł do dziejów prasy polonijnej*, „Rocznik Historii Czasopiśmiennictwa Polskiego”, t. 8, z. 4.

warto podkreślić, że dane dotyczące ilości ukazujących się tytułów, zarówno pochodzące z oficjalnych źródeł amerykańskich, jak i opracowań polskich placówek, odbiegają w dość istotny sposób od tych, które można wyliczyć na podstawie kwerendy bibliograficznej J. Wepsięcia⁷.

Zestawienie w tablicy 5 ma więc największą wartość jako dokument poświadczający prawdopodobną liczbę egzemplarzy drukowanych przez poszczególne pisma, mniejszą zaś jako materiał do oceny całości produkcji czasopiśmienniczej amerykańskiej Polonii. Wydaje się jednak celowe dokonanie dla kolejnych lat podsumowania i zwrócenie uwagi na niektóre przynajmniej zachodzące zmiany. Sądzę, że jest to tym bardziej uzasadnione, że dla dat skrajnych (tj. 1919 i 1937) dane dotyczą zbiorów o porównywalnych wielkościach (odpowiednio 46 i 45 tytułów).

TAB. 3 ŁĄCZNE NAKŁADY JEDNORAZOWE PISM POLSKICH W USA WG RAPORTÓW AMBASADY RP W WASZYNGTONIE

Rok	Dzienniki i pisma wyd. 2—4 × tyg.		Tygodniki		Miesięczniki		Razem	
	Liczba tyt.	Nakład	Liczba tyt.	Nakład	Liczba tyt.	Nakład	Liczba tyt.	Nakład
1919	13	189 145	33	553 750	—	—	46	742 895
1921	21	409 400	53	809 300	11	118 300	85	1 337 000
1929	16	288 798	47	721 127	5	27 700	68	1 037 625
1937	12	274 338	32	681 561	1	7 949	45	963 848

Biorąc pod uwagę różnice liczby tytułów zaopatrzonych w adnotację o wysokości nakładu można stwierdzić, że łączny nakład prasy polonijnej nie wykazywał w latach międzywojennych tendencji zniżkowej, charakterystycznej dla stanu ilościowego mierzonego liczbą ukazujących się pism. Uwaga ta dotyczy obu głównych grup wydawniczych składających się na prasę polską w USA: dzienników (wzrost nakładu w latach skrajnych o 85 tys. egzemplarzy, czyli o 45⁰/o) i tygodników (wzrost o 127 tys. egzemplarzy, czyli o 23⁰/o). Można więc mówić o specyficznym procesie koncentracji: zmniejszająca się liczba pism drukowała zwiększającą się liczbę egzemplarzy.

⁷ I tak np.:

Rok	Według Wepsięcia	Według danych amerykańskich lub placówek MSZ
1919	157	82
1921	142	90
1923	151	106
1925	162	90
1935	160	93
1937	153	102

Jednak bliższe przyjrzenie się publikowanemu zestawieniu ujawnia charakterystyczną — w każdym bądź razie dla okresu o którym mowa — cechę wzrostu nakładów. Otóż tygodniki będące organami oficjalnymi największych stowarzyszeń polonijnych („Zgoda” — pismo Związku Narodowego Polskiego, „Naród Polski” — pismo Zjednoczenia Polskiego Rzymsko-Katolickiego i „Głos Polek” — pismo Związku Polek) zwiększyły swój udział w łącznym nakładzie tygodników z 41,2% w 1919 r. do 48,6% w 1937 r.⁸, czyli w końcu lat trzydziestych dawały one nieomal połowę nakładu tygodników, a około 1/3 nakładu wszystkich pism, których liczbę drukowanych egzemplarzy znamy. Wobec braku odpowiednio szczegółowych informacji trudno tu wskazać na inne pisma będące organami oficjalnymi mniejszych i lokalnych stowarzyszeń. Wydaje się jednak, że w liczbach względnych i one wykazywały przyrost, a więc i łączny ich nakład najprawdopodobniej wzrastał.

Nie udało mi się, jak dotąd, natrafić w krajowych zbiorach na materiały archiwalne lub opracowania, które pozwoliłyby przedstawić nakłady pism polonijnych w porównaniu z wydawnictwami innych grup językowych zamieszkujących terytorium Stanów Zjednoczonych. Dlatego szczególnie cenny wydaje się być dokument znajdujący się także w zespole waszyngtońskiej Ambasady RP (t. 1137, k. 31), a zawierający — wedle danych oficjalnych — zestawienie wydawnictw prasowych ukazujących się w 1919 r. w USA w językach innych niż angielski. Z tego też względu podaję go w niniejszej publikacji (tab. 4).

Z zestawienia w tabeli 4 — które jest z całą pewnością niepełne, zwłaszcza w odniesieniu do prasy „młodszych” grup emigracyjnych, takich jak polska czy włoska — wynika, że pozycja prasy polonijnej była stosunkowo wysoka, szczególnie jeśli weźmie się pod uwagę nakłady wydawnictw. Pod tym względem prasa wydawana przez polskich emigrantów znajdowała się tylko za pismami niemieckimi, żydowskimi (jidisz) i francuskimi, wyprzedzając tak liczne społeczności etniczne, jak włoska i hiszpańska (w istocie hiszpańsko-meksykańsko-latynoska). Nakłady pism polskich stanowiły 9,1% całości nakładów prasy imigrantów, zaś wśród dzienników wydawnictwa polskie dawały 11,4% nakładów⁹. Wysoki też był nakład średni: jedynie pisma w języku jidisz przeważały nad pismami polskimi, których nakład średni wynosił około 9,8 tys. egzemplarzy¹⁰, gdy np. czeskich około 8,0 tys., niemieckich około 6,1 tys., zaś hiszpańskich około 3,7 tys. Proporcje układałyby się zapewne inaczej, gdyby brać pod uwagę wielkości grup etnicznych i obliczać współczynniki *per capita*.

⁸ Nakład „Głosu Polek” dla 1919 r. przyjąłem szacunkowo w wysokości z 1921 r.

⁹ Przy obliczaniu odsetek nie brałem pod uwagę pism wydawanych w językach międzynarodowych (esperanto) i rdzennych grup etnicznych (trzy języki hawajskie).

¹⁰ Nie wiadomo, czy autorom tabeli znany był nakład wszystkich pism ujętych zestawieniem.

Porównanie zestawienia oficjalnego obejmującego całą prasę nieangielską z raportem Ambasady dla tego samego 1919 r. wskazuje na niewielkie rozbieżności pod względem wysokości nakładu łącznego: 803 441 egz. wedle danych amerykańskich i 742 895 egz. wedle danych Ambasady. Skoro wiemy, że obliczenia polskich placówek obejmowały tylko część (około 30%) ukazujących się w tym roku pism, sądzić należy, iż zestawienie amerykańskie również opierało się na zsumowaniu nakładów części wydawnictw polonijnych. Jak się wydaje, w obu wypadkach znane były autorom nakłady większych i bardziej ustabilizowanych pism, niemniej każda próba oszacowania nakładu wydawnictw, których zasięgu nie znano, budzi tyle zastrzeżeń, iż trzeba z niej chyba zrezygnować. Można za to z całą pewnością przyjąć, że łączne nakłady uwidocznione w zestawieniach są minimalne i w rzeczywistości liczba wydrukowanych egzemplarzy była większa lub nawet znacznie większa. Mimo iż aktywność prasowo-wydawnicza najstarszych grup emigracyjnych (niemiecka, francuska, skandynawskie) minęła już swoje apogeum, które przypadło na ostatnie dziesięciolecie XIX w., tzw. prasa etniczna stanowiła wciąż znaczący element całości prasy Stanów Zjednoczonych: w 1920 r. jednorazowy nakład dzienników angielskich wynosił około 27,8 mln egzemplarzy¹¹, zaś dzienników obcojęzycznych około 2,3 mln, a więc stanowiły one 8,3% (same dzienniki polskie dawały około 0,94% nakładu wszystkich pism codziennych wydawanych na terytorium Stanów Zjednoczonych).

¹¹ E. Emery, *The Press and America. An Interpretative History of Journalism*, Englewood Cliffs N. J. 1962, s. 516.

TAB. 4. WYDAWNICTWA W JĘZYKACH OBCYCH UKAZUJĄCE SIĘ NA TERENIE USA W 1919 R.

Język	Ogół wydawnictw	Ogół prenumeratorów	Pisma codzienne	Ogół prenumeratorów
Albański	6	900	1	.
Arabski	10	6 500	4	5 000
Armeński	8	19 400	1	.
Belgijsko-flamandzki	3	48 850	—	—
Czeski	60	482 142	8	89 906
Bułgarski	1	10 215	1	10 215
Chiński	14	43 063	8	13 663
Karpacki*	10	38 361	1	11 000
Esperanto	2	1 000	—	—
Fiński	22	111 132	6	33 040
Francuski	140	830 838	19	331 906
Niemiecki	328	2 302 080	28	340 769
Grecki	19	101 406	2	51 000
Hawajski	6	9 550	—	—
Hebrajski	4	6 000	—	—
Hiszpański	133	490 494	23	41 905
Holenderski	16	41 569	—	—
Węgierski	27	180 272	3	79 890
Islandzki	3	9 003	—	—
Włoski	109	686 995	11	209 575
Japoński	26	63 728	17	54 883
Łotewski	1	.	—	—
Litewski	17	85 315	3	21 110
Norweski i duński	61	427 707	2	30 426
Perski	1	.	—	—
Polski	82	803 441	15	260 000**
Portugalski	20	63 604	—	—
Rumuński	6	19 000	2	14 000
Rosyjski	14	105 826	2	65 826
Serbski	7	20 605	2	11 863
Słowacki	27	197 570	6	27 800
Słoweński	14	51 335	3	22 050
Szwedzki	70	538 684	—	—
Ukraiński	16	84 566	2	9 300
Visayan, Tagalog (Hawaje)	14	26 339	4	12 583
Walijski	2	9 700	—	—
Żydowski (Yidish)	42	858 040	14	532 560
	1 341	8 775 230	188	2 280 260

Uwaga: nazwy języków wg dokumentu; * ukraiński (?); ** zapis w oryginale 26 000, z całą pewnością błąd maszynopisu (opuszczone zero). Kropki oznaczają brak danych; kreski nie istnienie dzienników. Podsumowanie moje — A. P.

TAB. 5. NAKŁADY PISM POLSKICH W STANACH ZJEDNOCZONYCH W OKRESIE 1919—1937

L.p.	Tytuł czasopisma	Miejsce wydawania	Lata wydawania	1919	1921	1929	1937
Dzienniki							
1	„Ameryka Echo”	Toledo, Ohio	1912—1934	40 000	42 000	25 000	—
2	„Detroicki Dziennik Ludowy”	Detroit, Mich.	1921—1926	—	7 000	—	—
3	„Dziennik Chicagowski”	Chicago, Ill.	1890—1971	26 250	35 000	28 212	27 647
4	„Dziennik dla Wszystkich”	Buffalo, N.Y.	1907—1957	11 000	20 000	26 000	29 217
5	„Dziennik Ludowy”	Chicago, Ill.	1907—1925	20 672	24 000	—	—
6	„Dziennik Narodowy”	Chicago, Ill.	1898—1923	—	30 000	—	—
7	„Dziennik Polski”	Detroit, Mich.	1904—	13 300	14 900	20 000	21 642
8	„Dziennik Zjednoczenia”	Chicago, Ill.	1921—1939	—	—	21 240	27 250
9	„Dziennik Związkowy”	Chicago, Ill.	1908—	43 413	50 000	40 888	26 564
10	„Głos Robotniczy”	Detroit, Mich.	1916—1929	—	7 000	—	—
11	„Górnik”	Wilkes Barre, Pa.	1893—1948	—	—	2 500	—
12	„Kurier Bostoński”	Boston, Mass.	1915—1963	15 000	20 000	2 500(?)	23 125
13	„Kurier Clevelandzki”	Cleveland, Ohio	—	—	—	20 000	—
14	„Kurier Codzienny”	Boston, Mass.	patrz p. 12*	—	—	—	—
15	„Kurier Narodowy”	New York, City	1919—1936	—	14 500	2 000	—
16	„Monitor”	Milwaukee, Wis.	1888—1963	26 000	34 000	35 000	26 750
17	„Nowiny Polskie”	Cleveland, Ohio	1892—1938	—	—	—	22 155
18	„Nowy Świat”	Milwaukee, Wis.	1907—1950	8 730	15 000	18 130	23 847
19	„Pittsburghianin”	New York, City	1919—1971	—	10 000	15 000	16 543
20	„Polak w Ameryce”	Pittsburgh, Pa.	1920—1935	—	11 000	5 000	patrz p. 81*
21	„Rekord Codzienny”	Buffalo, N.Y.	1887—1927	2 000	15 000	20 000	—
22	„Telegram”	Detroit, Mich.	1914—1935	14 150	22 000	—	—
23	„Telegram Codzienny”	Buffalo, N.Y.	patrz p. 20*	—	—	—	—
24	„Trybuna Codzienna”	New York, City	1912—1925	—	15 000	—	—
	„Wiadomości Codzienne”	Detroit, Mich.	1920—1921	—	10 000	—	—
		Cleveland, Ohio	1921—1966	—	10 000	—	22 530

2—4 razy tygodniowo

25	„Goniec Polski”	South Bend, Ind.	1896—1964	5 900	2 800	7 328	7 068
26	„Kurier Filadelfijski”	Philadelphia, Pa.	1916—1921	2 730	—	—	—
Tygodniki							
27	„Ameryka Echo”	Toledo, Ohio	1889—1971	100 000	120 000	120 000	68 900
28	„Bicz Boży”	Chicago, Ill.	1909—1918	10 000	—	—	—
29	„Cepy”	Chicago, Ill.	1892—1923	28 300	11 500	—	—
30	„Czas”	Brooklyn, N.Y.	1905—	—	10 000	12 000	15 515
31	„Czyn”	Chicago, Ill.	1921	—	2 000	—	—
32	„Echo Tygodniowe”	Grand Rapids, Mich.	1900—1957	—	1 800	4 000	—
33	„Echo z Saginaw”	Saginaw, Mich.	1931**—1935	—	—	2 800	—
34	„Figlarz”	Chicago, Ill.	1918—1922	—	2 500	—	—
35	„Gazeta Redingska”	Reading, Pa.	1909—	—	2 000	—	4 800
36	„Gazeta Tygodniowa”	Schenectady, N.Y.	1908—1945	6 000	6 000	5 000	4 925
37	„Głos Ludu”	Gary, Ind.	1916—1931	—	9 000	1 000	—
38	„Głos Ludu”	Philadelphia, Pa.	—	—	4 000	—	—
39	„Głos Narodu”	Jersey City, N.Y.	1902—1956	15 000	12 000	3 000	17 968
40	„Głos Polek”	Chicago, Ill.	1910—	—	24 000	33 000	60 000
41	„Głos Polski”	Jackson, Mich.	—	—	—	—	1 945
42	„Głos Polski”	Chicago, Ill.	1925—1936	—	—	21 135	—
43	„Goniec”	Youngstown, Ohio	1924—1937	—	—	1 200	—
44	„Górnik”	Wilkes Barre, Pa.	1893—1948	5 000	18 000	por. p. 11,45	—
45	„Górnik Niedzielny”	Wilkes Barre Pa.	1924—1929	—	—	7 500	—
46	„Górnik Polski”	Pittsburgh, Pa.	1912—1919	14 000	—	—	—
47	„Gość Niedzielny”	Niles, Ill.	1917—1968	—	10 000	24 000	—
48	„Gwiazda”	Philadelphia, Pa.	1902—	—	—	—	7 575
49	„Gwiazda Polarna”	Stevens Point, Wis.	1908—	—	60 000	100 000	20 274
50	„Gwiazda Zachodu”	Omaha, Nebr.	1905—1940	12 000	6 000	12 000	—
51	„Gwiazda Zjednoczenia”	Cleveland, Ohio	1912—1922	—	8 500	—	—
52	„Hasło Polskie”	Pittsburgh, Pa.	1911—1921	8 800	—	—	—
53	„Interes”	New York, City	1916—1926	—	18 000	—	—
54	„Jedność”	Philadelphia, Pa.	1917—1963	2 200	6 500	—	—

L.p.	Tytuł czasopisma	Miejsce wydawania	Lata wydawania	1919	1921	1929	1937
55	„Jedność—Polonia”	Baltimore, Md.	1902—1951	3 500	6 000	6 000	1 300
56	„Jutrzenka”	Cleveland, Ohio	1893—1923	—	10 000	—	—
57	„Kronika”	Newark, N.Y.	1908—1948	15 538	13 000	3 500	—
58	„Kurier”	Cleveland, Ohio	—	—	—	—	33 190
59	„Kurier Katolicki”	Toledo, Ohio	1900—1926	10 000	4 800	—	—
60	„Kurier Tygodniowy”	Milwaukee, Wis.	—	—	51 000	—	—
61	„Mentor”	Amsterdam, N.Y.	1933—1942	—	—	—	1 952
62	„Narodowiec”	Cleveland, Ohio	1910—1921	5 550	patrz p. 24*	—	—
63	„Naród Polski”	Chicago, Ill.	1897—	80 000	74 000	96 850	118 362
64	„Nowa Anglia”	Chicopee, Mass.	1924—1946	patrz p. 80*	—	3 000	10 000
65	„Nowiny”	Bayonne, N.Y.	1916—1927	—	14 000	—	—
66	„Nowiny”	Utica, N.Y.	1923—1931	patrz p. 97*	—	700	—
67	„Nowiny Minnesockie”	St. Paul, Minn.	1915—	1 040	2 000	2 800	2 300
68	„Nowiny Polskie”	Syracuse, N.Y.	1906—	—	—	700	3 560
69	„Nowiny Polskie”	Camden, N.Y.	—	—	—	—	5 930
70	„Nowiny Teksaskie”	San Antonio, Texas	1913—1919	2 800	—	—	—
71	„Nowiny Wheelingskie”	Wheeling, W. Va.	1927—1931(!)**	—	—	600	2 330
72	„Nowy Świat”	Chicago, Ill.	1917—1921	—	10 000	—	—
73	„Nowy Wiek”	Youngstown, Ohio	1916(!)**	5 779	—	—	—
74	„Obywatel”	Binghamton, N.Y.	1920—1956	—	—	2 700	—
75	„Obywatel”	Hamtramck, Ill.	—	—	—	—	21 900
76	„Ognisko Domowe”	Detroit, Mich.	1914—1934(!)**	7 500	—	6 000	8 200
77	„Orzeł Biały”	Amsterdam, N.Y.	—	—	—	500	—
78	„Patriota”	Philadelphia, Pa.	1890—1955	—	4 300	3 000	—
79	„Pensylwański Górnik”	Scranton, Pa.	1912—	20 000	patrz, p. 100	—	—
80	„Piast”	Chicopee, Mass.	1915—1946	—	—	5 000	patrz p. 64*
81	„Pittsburzanim”	Pittsburgh Pa.	1920—	—	—	—	14 600
82	„Polak Amerykański”	Perth Amboy, N.Y.	1922—	patrz p. 19*	—	—	6 546
83	„Polak w West Virginii”	Wheeling, W. Va.	1922—1929	—	—	800	—

84	„Polonia”	Chicago, Ill.	1906—1948	10 000	6 700	6 700	—
85	„Polonia”	Syracuse, N.Y.	1918—1931	—	3 000	700	—
86	„Polonia”	Wilmington, Del.	1919—1927	patrz p. 106*	2 500	—	—
87	„Polonia—Rekord”	Detroit, Mich.	1912—1921	5 900	—	—	—
88	„Polonia w Ameryce”	Cleveland, Ohio	1892—1922	9 000	12 500	patrz p. 16*	—
89	„Praca”	Wilkes Barre, Pa.	1905—1934	8 000	2 300	—	—
90	„Przebudzenie”	Chicago, Ill.	1927—1955	—	—	1 000	—
91	„Przegląd Tygodniowy”	Niagara Falls, N.Y.	1921—1951	—	—	2 800	3 950
92	„Przemysłowa Demokracja”	Buffalo, N.Y.	—	—	—	—	—
93	„Przewodnik Katolicki”	New York, City	1918—1925	—	10 000	—	—
94	„Przewodnik Polski”	New Britain, Conn.	1907—1966	10 000	10 000	6 000	—
95	„Przyjaciel Ludu”	St. Louis, Mo.	1899—1958(?)	1 800	5 000	9 000	—
96	„Przyjaciel Wolności”	Philadelphia, Pa.	1895—1928	—	7 000	—	—
97	„Rekord Tygodniowy”	Trenton, N.Y.	1919—1950	—	—	—	7 473
98	„Rekord—Unista”	Utica, N.Y.	1919—1922	—	2 200	patrz p. 66*	—
99	„Republika”	Buffalo, N.Y.	1928—1931	patrz p. 113	—	7 000	—
100	„Republika—Górnik”	Wilkes Barre, Pa.	1914—1920	11 000	—	—	—
101	„Robotnik Polski”	Scranton, Pa.	1920—1948	—	12 000	3 000	12 288
		New York, City	1896—1967	4 000	15 000	16 000	—
		Chicago, Ill.	—	—	—	—	—
102	„Rolnik”	Detroit, Mich.	1891—1960	—	5 000	25 000	8 990
103	„Słowo Polskie”	Stevens Point, Wis.	1908—	5 000	3 300	5 000	6 700
104	„Sokół Podlaski”	Utica, N.Y.	1913—	—	12 600	11 000	13 770
105	„Straż”	Pittsburgh, Pa.	1897—	7 500	5 000	12 000	27 340
106	„Sztandar”	Scranton, Pa.	—	—	—	—	—
107	„Sztandar Polski”	Wilmington, Del.	1915—1919	2 143	patrz p. 86	—	—
108	„Telegraf”	Bay City, Mich.	1910—1943	—	3 300	4 000	—
109	„Telegram”	Chicago, Ill.	1892—1939	2 400	6 000	2 000	—
110	„Trybuna”	Buffalo, N.Y.	1928—1934	patrz p. 20	—	500	—
111	„Trybuna Polska”	Bedford, Mass.	1925—1952	—	—	—	3 200
112	„Tygodnik Górniczy”	Erie, Pa.	1920—1940	—	—	1 500	—
113	„Unista”	Shenandoah, Pa.	1911—1950	—	3 000	—	—
		Buffalo, N.Y.	1914—1928	—	11 000	patrz p. 98	—

c d. tabl. 5

L.p.	Tytuł czasopisma	Miejsce wydawania	Lata wydawania	1919	1921	1929	1937
114	„Wiarus”	Winona, Minn.	1886—1919() ^{**}	—	—	8 000	—
115	„Wielkopolanin”	Pittsburgh, Pa.	1899—1935	—	15 000	5 000	—
116	„Wolny Przegląd”	Indian Orchard, Mass.	1921—1934	—	4 000	—	—
117	„Zgoda”	Chicago, Ill.	1881—	124 000	130 000	111 142	143 169
118	„Związkowiec”	Cleveland, Ohio	1913—	—	—	—	22 576
Miesięczniki							
119	„Gazeta Handlowa”	Detroit, Mich.	1919—1927	—	25 000	—	—
120	„Jaskółka”	Stevens Point, Wis.	1927—1935() ^{**}	—	—	14 000	7 949
121	„Palatyniec	Chicago, Ill.	1916—1927	—	30 000	—	—
122	„Posłaniec ks. Bosco”	Ramsey, N.Y.	1917—1921	—	3 000	—	—
123	„Prawda”	Harrison, N.Y.	1905—1923	—	15 000	—	—
124	„Przegląd Katolicki”	Milwaukee, Wis.	1926—1936	—	—	2 000	—
125	„Przegląd Kościelny”	Chicago, Ill.	1914—1925	—	800	—	—
126	„Rozwój”	Chicago, Ill.	1920—1922	—	3 000	—	—
127	„Skarb Rodzinny”	Erie, Pa.	1917—1964	—	13 000	—	—
128	„Słowo Żywota”	Pittsburgh, Pa.	1902—1938	—	5 500	—	—
129	„Sodalis Marianański	Orchard Lake, Mich.	1920—	—	—	4 200	—
130	„Stowarzyszeniec”	Milwaukee, Wis.	1915—1934	—	11 000	3 000	—
131	„Technika Popularna”	Chicago, Ill.	1918—1922	—	6 000	—	—
132	„Weteran”	Detroit, Mich.	1921—	—	—	4 500	—
133	„Źródło Prawdy”	Jersey City, N.Y.	1919—1930	—	6 000	—	—

* W przypadku zmiany tytułu, fuzji pism lub mutacji odsyłam do tytułu głównego lub aktualnego lub aktualnego dla roku opatrzonego informacją o nakładzie.

** Tak u J. Wępsięcia.